

ΟΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΕΣ ΙΣΟΡΡΟΠΙΕΣ ΣΤΗΝ ΚΑΣΠΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΤΟΥ ΤCΡ

Αθανασιάδου Πολυκλέα

Γιαλή Όλγα - Πηγή

ΚΑΣΠΙΑ ΘΑΛΑΣΣΑ

ΚΑΣΠΙΑ ΘΑΛΑΣΣΑ - χαρακτηριστικά

- Σημείο συνάντησης ισχυρών εθνικών ομάων (Περσική, Ρωσική)
- Διαθέτει μεγάλα αποθέματα υδρογονανθράκων
- Θέση γεω-στρατηγικής σημασίας = δίοδος μεταφοράς ενέργειας από την Κεντρική Ασία στην Ανατολική Ευρώπη
- Σημαντική πηγή ενέργειας για τις παγκόσμιες αγορές
- Ανάμεσα στις κύριες σημερινές και μελλοντικές αγορές αργού πετρελαίου, αλλά και προμηθευτών υγρών καυσίμων

ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ - ΔΕΔΟΜΕΝΑ

- Υπολογίζεται ότι η Κασπία περιέχει 48 δις βαρέλια πετρελαίου και 292 τρις κυβ. πόδια φυσικού αερίου = 8,3 κυβικά μέτρα
- U.S Energy Information Administration (EIA) υπολογίζει ότι η λεκάνη της Κασπίας παρήγαγε το 2012 περίπου 2,6 εκατ. βαρέλια ακατέργαστου πετρελαίου = 3,4 % της παγκόσμιας παραγωγής

ΓΙΑΤΙ ΡΩΣΙΑ/ ΗΠΑ/ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΚΑΣΠΙΑΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΥΝ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΥΣ ΑΡΙΘΜΟΥΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ;

- Δυτικές πηγές δείχνουν ότι τα αποδεδειγμένα αποθέματα πετρελαίου της περιοχής είναι περίπου 2-4 δις τόνοι
- Καθώς η Ρωσία χρησιμοποιεί διαφορετική μεθοδολογία αξιολόγησης βλέπουμε διαφορετικούς αριθμούς στις ρωσικές πηγές
- Με όποια μεθολογία, συμπεραίνουμε ότι οι ενεργειακοί πόροι της Κασπίας δεν είναι ιδιαίτερα υψηλοί (περισσότερο από τα 2/3 των παγκοσμίως αποδεδειγμένων αποθεμάτων πετρελαίου σε κράτη Εγγύς και Μέσης Ανατολής)

ΓΙΑΤΙ ΡΩΣΙΑ/ ΗΠΑ/ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΚΑΣΠΙΑΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΥΝ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΥΣ ΑΡΙΘΜΟΥΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ;

- Νέες γεωλογικές εκτιμήσεις έχουν δείξει ότι τα πιθανά αποθέματα πετρελαίου και φυσικού αερίου της Κασπίας μπορούν να ανέλθουν σε περίπου 20 δις τόνους ισοδύναμου καυσίμου
- Πρέπει να σημειωθεί ότι οι χώρες της Κασπίας παρουσιάζουν υπερτιμημένα τα ποσοστά των αποθεμάτων τους για να προσελκύσουν, φυσικά, ξένους επενδυτές - γεγονός το οποίο, γεωπολιτικά, ωφελεί τις δυτικές χώρες και τους πολιτικούς σκοπούς τους - έτσι οι εκτιμήσεις των πιθανών ποσοτήτων υδρογονανθράκων στις Αμερικανικές πηγές υπερβαίνουν σημαντικά τις αντίστοιχες των Ρωσων ειδικών
- Αξίζει να σημειωθεί ότι η πλειοψηφία των αποδεδειγμένων όσο και των πιθανών αποθεμάτων βρίσκονται στα ηπειρωτικά εδάφη του Αζερμπαϊτζάν και Καζακστάν

ΓΙΑΤΙ ΡΩΣΙΑ/ ΗΠΑ/ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΚΑΣΠΙΑΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΥΝ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΥΣ ΑΡΙΘΜΟΥΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ;

- Όσον αφορά τα αποθέματα φυσικού αερίου της Ρωσίας, αξίζει να σημειωθεί ότι δεν υπάρχουν αξιόπιστες εκτιμήσεις ενώ οι εκτιμώμενες ποσότητες πετρελαίου υπολογίζεται σε 750 εκατ. τόνους

ΝΟΜΙΚΟ -ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΣΠΙΑΣ

- Η 1^η προσπάθεια επίλυσης του νομικού πλαισίου της Κασπίας μετά τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης έγινε το 2002 στο Ashgabat, με τη 1^η Σύνοδο Κορυφής των πέντε κρατών (Ρωσία, Καζακστάν, Αζερμπαϊτζάν, Ιράν, Τουρκμενιστάν)
- Η Σύνοδος είχε μονάχα πολιτική σημασία και « άνοιξε το δρόμο» για περαιτέρω διαπραγματεύσεις μεταξύ των 5 χωρών αφού δεν προχώρησαν σε κάποια συμφωνία, ούτε υπεγράφη κάποιο κοινό έγγραφο
- 2003 : Τα κράτη υπογράφουν την ενδιάμεση σύμβαση για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος της Κασπίας Θάλασσας

4^η ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΟΡΥΦΗΣ - 2014 (Αστραχάν, Ρωσία)

- Τα κράτη εξέφρασαν τις βασικές αρχές της πολυμερούς Συνεργασίας τους στην Κασπία:
 - Καταγράφηκε για πρώτη φορά η χρήση εθνικών χωρικών υδάτων εύρους 15 ν.μ. - τα κράτη συμφώνησαν να έχουν πλήρη κυριαρχία σε απόσταση 15 ν.μ. από τις ακτές και επιπλέον 10 ν.μ. για αλιευτική δράση
 - Η υπόλοιπη επιφάνεια παρέμεινε σε χρήση από κοινού από τα πέντε κράτη της Κασπίας
 - Επιβεβαίωσαν ότι οι ένοπλες δυνάμεις τρίτων χωρών δεν θα επιτρέπεται να αναπτυχθούν στη περιοχή της Κασπίας

4^η ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΟΡΥΦΗΣ - 2014 (Αστραχάν, Ρωσία)

- Παρά τη σύγκλιση των θέσεων τους τα κράτη δε κατάφεραν να συμφωνήσουν στο τελικό κείμενο της Σύμβασης
 - το 2017 στην Αστανά, αποφασίστηκε η αναβολή της συναντήσεως κορυφής
 - Κύριο πρόβλημα που αφορούσε τη διανομή του βυθού και του υπεδάφους της Κασπίας δεν είχε λυθεί, ενώ το Ιράν απαιτούσε το 20% της υδάτινης έκτασης ολόκληρης της Κασπίας
 - Αποφασίσθηκε η επόμενη Σύνοδος Κορυφής για το 2018

ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΟΡΥΦΗΣ 12 ΑΥΓ. 2018 (Καζακστάν)

- Η τελευταία μέχρι σήμερα Σύνοδος των πέντε κρατών, όπου και υπογράφηκε η τελική Σύμβαση
- Αποφασίστηκε ότι :
 - Οι πέντε χώρες θα εκμεταλλεύονται από κοινού τα ύδατα της Κασπίας ενώ ο βυθός και το υπεδάφος χωρίζονται σε εθνικούς τομείς
 - Η Σύμβαση θέτει την Κασπία ως θάλασσα σε ειδικό διεθνές νομικό καθεστώς, αφού λόγω του μεγέθους, της σύνθεσης και των χαρακτηριστικών των υδάτων της δε μπορεί να θεωρηθεί λιμνη
 - Τα κράτη έχουν το δικαίωμα να καθορίσουν τα χωρικά τους ύδατα , το πλάτος των οποίων δεν υπερβαίνει τα 15 ν.μ από τις γραμμές βάσης, οι οποίες θα οριστούν βάσει ειδικής συμφωνίας
 - Όλα τα θέματα που αφορούν την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και του υπεδάφους πρέπει να επιλύονται σε διμερή βάση μεταξύ των γειτονικών κρατών, βάσει των κανόνων του Διεθνούς Δικαίου

ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΟΡΥΦΗΣ 12 ΑΥΓ. 2018 (Καζακστάν)

- Τέλος, τονίζεται ότι δεν επιτρέπεται η ανάπτυξη στρατευμάτων χωρών εκτός της περιοχής της Κασπίας
- Ο Πρόεδρος Πούτιν ανακοίνωσε τη δημιουργία ενός οικονομικού forum των κρατών της Κασπίας, την ανάπτυξη κοινών μεταφορών και των Logistics των βιομηχανικών σχεδίων, για την υλοποίηση των εμπορικών και οικονομικών συνεργασιών μεταξύ των πέντε χωρών

ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΑΝΑΡ & ΤΑΡ

- Ο αγωγός ΤΑΝΑΡ ξεκινάει από τον Shad Deniz (τομέας φυσικού αερίου στο Αζερμπαϊτζάν) και φτάνει στην Τουρκία
- Στη συνέχεια, συνδέεται με τον αγωγό ΤΑΡ ο οποίος
 - ξεκινάει από τους Κήπους στα ελληνοτουρκικά σύνορα
 - διασχίζει τη Βόρεια Ελλάδα
 - κατευθυνόμενος δυτικά περνάει από την πόλη Fier της Αλβανίας
 - εκεί, το υποθαλάσσιο μέρος του διασχίζει την Αδριατική θάλασσα και συνδέεται στο ιταλικό δίκτυο μεταφοράς φυσικού αερίου

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

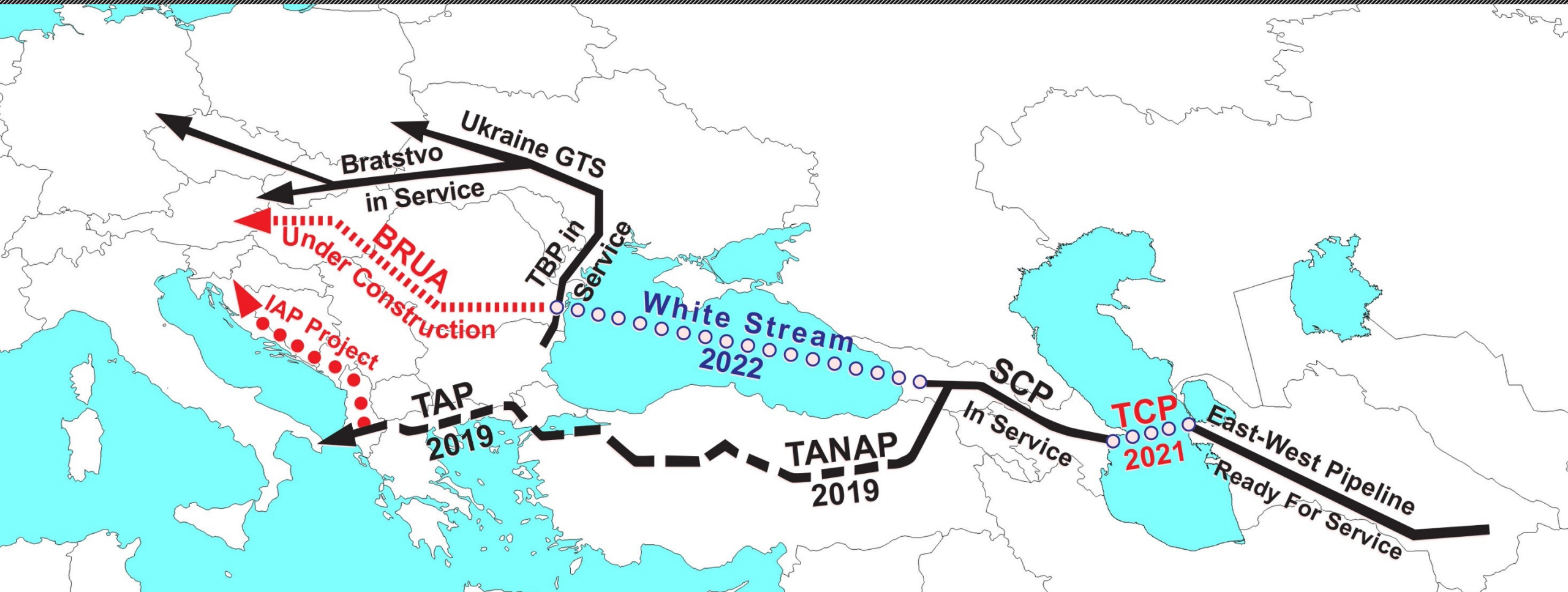
- Το πρώτο μέρος κατασκευής (Shatigk - Dowletebad) αναμένεται να κοστίσει 2,3 δις δολάρια / εκτιμώμενος χρόνος ολοκλήρωσης κατασκευής 3 χρόνια
- Αρχική δυνατότητα μεταφοράς 8 δις κ.μ. ενώ σχεδιάζεται να φτάσει τα 32 δις κ.μ. το χρόνο
- Από το Μπακού, θα μεταφέρεται στον Trans-Anatolian Natural Gas Caspian Pipeline (υπάρχων αγωγός του Νότιου Καυκάσου)
- Το κόστος του ολοκληρωμένου έργου (σύνδεση με Ευρώπη) αναμένεται να φτάσει τα 5 δις δολάρια

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΡΓΟΥ

- Παρά το κόστος, θεωρείται η βέλτιστη λύση για την εξαγωγή των ενεργειακών αποθεμάτων του Τουρκμενιστάν προς την Ευρώπη
- Τέλος, ο TCP θα αποτελεί τμήμα του South Corridor Pipeline που σχεδιάζεται να μεταφέρει φυσικό αέριο από την περιοχή της Κασπίας στην Ευρώπη μέσω TANAP και TAP παρακάμπτοντας την Ρωσία - μειώνοντας την ενεργειακή εξάρτηση της Ε. Ένωσης από τη Μόσχα

TRANS CASPIAN PIPELINE

- Το σχέδιο για την κατασκευή του συγκεκριμένου αγωγού ξεκίνησε το 1987
- Πρόκειται για ένα σύστημα αγωγού 300 χλμ. Μεταφοράς φυσικού αερίου που ξεκινάει από το Şahigk και το Dowletabad, εδάφη του Τουρκμενιστάν στην ανατολική όχθη της Κασπίας, καταλήγει στο Μπακού του Αζερμπαϊτζάν και τέλος μέσω της Γεωργίας στο Erzurum της Τουρκίας
- Η κατασκευή του έχει ανατεθεί στην εταιρεία «W-Stream Caspian Pipeline Company» - μόνη αρμόδια για την εξερεύνηση πηγών χρηματοδότησης
- Το 50% του συνολικού κόστους κατασκευής αναμένεται να χορηγηθεί από την Ε.Ε.

ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΑΝΑΡ & ΤΑΡ

- ❖ Συνολικό μήκος ΤΑΡ = 878 χλμ.
- ❖ Κόστος 4,5 δις δολάρια
- ❖ Αρχική δυνατότητα μεταφοράς αγωγού = 10 δις κ.μ. φυσικού αερίου το χρόνο ενώ μπορεί να φτάσει τα 20 δις κ.μ με τη προσθήκη 2 επιπλέον σταθμών συμπίεσης
- ❖ Το έργο είναι 85,2% ολοκληρωμένο ενώ η πλήρης ολοκλήρωση εκτιμάται μέσα στο 2020

ΧΩΡΑ	ΑΠΟΔΕΔΕΙΜΕΝΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ ΠΕΡΕΛΑΙΟΥ ΔΙΣ ΒΑΡΕΛΙΑ	ΜΕΡΙΔΙΟ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ ΤΗΣ ΚΑΣΠΙΑΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ	ΑΠΟΔΕΔΕΙΓΜΕΝΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ ΤΡΙΣ ΚΥΒΙΚΑ ΜΕΤΡΑ	ΜΕΡΙΔΙΟ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΚΑΣΠΙΑΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ
ΡΩΣΙΑ	102,4	6,0%	32,3	17,3%
ΚΑΖΑΚΣΤΑΝ	30,0	1,8%	0,9	0,5%
ΤΟΥΡΚΜΕΝΙΣΤΑΝ	0,6	ΛΙΓΟΤΕΡΟ ΑΠΌ 0,1%	17,5	9,4%
ΙΡΑΝ	157,8	9,3%	34,0	18,2%
ΑΖΕΡΜΠΑΙΤΖΑΝ	7,0	0,4%	1,1	0,6%

ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ -ΑΠΟΔΕΔΕΙΓΜΕΝΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΚΑΣΠΙΑΣ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Προβληματισμοί σχετικά με την πιθανότητα κατασκευής του TCP:

- κόστος κατασκευής
- βιωσιμότητα του project
- υποχρεωτική συγκατάθεση των πέντε κρατών της Κασπίας

Σ' ευρωπαϊκό επίπεδο οι οικονομολόγοι ανησυχούν εάν ο αγωγός αυτός μπορεί να ικανοποιήσει τις ανάγκες των Ευρωπαίων πολιτών

Ή αν στόχος του είναι η ευρωπαϊκή ανεξάρτηση από τη Ρωσία

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Αναμένεται να δούμε, αν θα φέρει η Ρωσία αντιρρήσεις στην κατασκευή του αγωγού χρησιμοποιώντας περιβαλλοντικούς λόγους
- Με τη σύμβαση του 2018 η Ρωσία και το Ιράν μπορούν πλέον να απαιτήσουν μια ανεξάρτητη περιβαλλοντική έρευνα σε περίπτωση κατασκευής του αγωγού
- Αν δεν υπήρχε αυτή η Σύμβαση, το Τουρκμενιστάν θα μπορούσε να συμφωνήσει με το Αζερμπαϊτζάν για την κατασκευή ενός αγωγού που θα διασχίζει την Κασπία
- Δεν αποκλείεται βέβαια μια συναπόφαση συνεργασίας των πέντε χωρών για την κατασκευή ενός τέτοιου έργου

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Πληροφορίες δείχνουν ότι το Τουρκμενιστάν μέσω του TCP θα μπορούσε να προμηθεύσει την ευρωπαϊκή αγορά με φυσικό αέριο 30 δις κ.μ. ετησίως, για τουλάχιστον 30 χρόνια
- Από την άλλη, η Ρωσία έχει κατασκευάσει προς την ΕΕ (Γερμανία) τον αγωγό Nordstream-1 ενώ ο Nordstream-2 είναι υπό κατασκευή
- Η συνολική χωρητικότητα αμφοτέρων είναι 110 δις κ.μ. φυσικού αερίου ετησίως

Nord stream I & II

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Η ποσότητα φυσικού αερίου που παρέχει η Ρωσία στην ΕΕ θα υπερβαίνει σχεδόν 4 φορές εκείνη του πιθανού αγωγού TCP
- Συνεπώς, το μερίδιο του φυσικού αερίου στην ευρωπαϊκή κατανάλωση θα παραμείνει αμετάβλητο περίπου στο 30%
- Ο υπό σχεδίαση TCP θα συνδέεται με τον TANAP και τον TAP οι τεχνικές προδιαγραφές των οποίων όμως δεν επαρκούν για να μεταφέρουν επιπλέον ποσότητες φυσικού αερίου προς την ΕΕ
- Ο αγωγός TANAP στη καλύτερη περίπτωση θα μεταφέρει 15-16 δις κ.μ. φυσικού αερίου ενώ ο TAP θα έχει χωρητικότητα μόνο 10 δις αρχικά (στο μέλλον 20 δις)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Ακόμα, αμφισβητείται το κατά πόσο το Αζερμπαϊτζάν θα μπορεί σε βάθος χρόνου να παράγει τις απαιτούμενες ποσότητες φυσικού αερίου προς την Ευρώπη μέσω TANAP & TAP καθώς ειδικοί αναφέρουν ότι η χώρα δεν διαθέτει αρκετές ποσότητες φυσικού αερίου ακόμη και για τις εσωτερικές της ανάγκες
- Συνεπώς, θα χρειαστεί ρωσικό και τουρκμένικο φυσικό αέριο για να εξασφαλιστεί η εκμετάλλευση της μέγιστης χωρητικότητας των αγωγών TANAP & TAP

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Σύμφωνα με Ρώσους αναλυτές, οι προοπτικές για την υλοποίηση του TCP είναι απίθανες και οι προϋποθέσεις για την κατασκευή του εξαφανίστηκαν ήδη πριν από 8 χρόνια, όταν ξέσπασε η κρίση στη συνεργασία μεταξύ του Τουρκμενιστάν και της Gazprom
- Το Αζερμπαϊτζάν και το Τουρκμενιστάν δεν είναι σε θέση να κατασκευάσουν μόνες τους τον αγωγό, αν δε βρεθούν οι επενδυτές να τον χρηματοδοτήσουν
- Πρόσφατα, η Ρωσική Gazprom πρότεινε στο Τουρκμενιστάν να ανανεώσει την πώληση φυσικού αερίου προς την Ρωσία. Εκτιμάται ότι το Τουρκμενιστάν θα δεχθεί και έτσι η Gazprom θα αγοράζει φυσικό αέριο από το Τουρκμενιστάν για να τροφοδοτεί τους αγωγούς Turkishstream-1 και 2.

ΣΥΝΟΨΙΖΟΝΤΑΣ...

- Επιπλέον, αν το Τουρκμενιστάν δεχθεί την πρόταση της Gazprom δε θα έχει πλέον ενδιαφέρον να υλοποιήσει τον TCP
- Τέλος, πολύ σημαντικός είναι και ο Κινέζικος παράγοντας-η Κίνα εισάγει ετησίως 3,5 δις κ.μ φυσικού αερίου από το Τουρκμενιστάν
- Δύσκολα, το Τουρκμενιστάν θα ήθελε να θέσει σε κίνδυνο αυτή την συμφωνία γνωρίζοντας ότι το Πεκίνο θα μπορούσε να απευθυνθεί στη Μόσχα για την προμήθεια φυσικού αερίου

ΣΥΝΟΨΙΖΟΝΤΑΣ..

- Μέσα στο 2019, Η Gazprom της Ρωσίας, έχει υπογράψει ένα πενταετές συμβόλαιο για προμήθεια φυσικού αερίου απ' το Τουρκμενιστάν
- Ανεξαρτήτως των εξελίξεων, συμπεραίνουμε ότι ακόμα και στη μάλλον απίθανη περίπτωση υλοποίησης του TCP η Ρωσία θα παραμείνει ο βασικός προμηθευτής φυσικού αερίου στην ΕΕ για πολλά χρόνια ακόμη

ΤΙ ΕΧΕΙ ΓΙΝΕΙ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ;

- 1. Στις 10.08.2019 πραγματοποιήθηκε το Πρώτο Φόρουμ της Κασπίας στο Τουρκμενιστάν στα πλαίσια της Συμφωνίας του 2018 στην πόλη Ακταυ
- 2. Στις 25.09.2019 επικυρώθηκε η Συμφωνία για το νομικό καθεστώς της Κασπίας θάλασσας, την οποία έχουν υπογράψει οι πέντε χώρες στο Ακταυ στις 12.08.2018
- 3. Η Μόσχα υπολογίζει ότι το 2020 τη Συμφωνία για την Κασπία θάλασσα θα την επικυρώσει και το Ιράν. Επισημαίνεται ότι αυτή η διαδικασία θα ξεκινήσει την άνοιξη, μετά τις εκλογές του Φεβρουαρίου

- 4. Στο τέλος Μαΐου αναθερμάνθηκαν οι σχέσεις της Ρωσίας με το Τουρκμενιστάν. Οι διαφορές μεταξύ των χωρών είχαν προκύψει το 2016 στον τομέα του φυσικού αερίου
- 5. Τον Ιούλιο του 2019 το Τουρκμενιστάν υπέγραψε Συμφωνία με την Gazprom για τις εξαγωγές στη Ρωσία 5 δισεκατομμυρίων κυβικών μέτρων φυσικού αερίου